

The article determines the role and place of the library of the university as a center for developing the skills of students' healthy lifestyle, its possibilities are investigated to support of SHL. The experience of the scientific library of Khmelnytskyi National University has been presented. The author stresses that in order to solve this problem with the help of libraries and their resources, more attention should be paid to the spiritual development of youth, which is a prerequisite and the basis of health.

Key words: university library, information, spirituality, healthy Lifestyle, motivation.

Отримано: 21.05.2018

УДК 022.5:378.4.093.5:37(477.43-21)К-ПНУ

Т. В. Сологуб, м. Кам'янець-Подільський

ЧИТАЛЬНИЙ ЗАЛ ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ: ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

У статті висвітлено традиції та інновації у роботі читального залу педагогічного факультету бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Ключові слова: інноваційна діяльність, бібліотека, читальний зал, користувач, інформатизація, комп'ютеризація бібліотеки.

Динамічні перетворення в усіх сферах життя суспільства – це сучасні реалії. Світ швидко змінюється і разом з ним змінюємося ми та наші звичні уявлення. Розуміння значення бібліотек тільки як соціально-просвітницьких структур вже давно залишилося в минулому, на зміну йому прийшло бачення бібліотек як інформаційно-комунікативних центрів, включених у світовий інформаційний простір.

Створення і функціонування єдиного інформаційно-освітнього середовища вищої освіти надає підготовці фахівців нову сучасну якість, що відповідає потребам і перспективам науково-технічного розвитку суспільства у XXI столітті, яке називають століттям знань. Якість знання – це перш за все доступність інформації.

Запитом сучасного читача є швидке одержання необхідної йому інформації у комфортних умовах. Сьогодні ЗВО, що працює в умовах змін у навчальному й науковому процесах, чекає й від бібліотеки мобільності в забезпеченні його потреб.

Стрімке вторгнення цифрових технологій привело до радикальних змін усіх напрямів діяльності бібліотеки вишу: від традиційного інструментарію до методів обслуговування, доступу до ресурсів, форм надання інформації. Відтепер роль і значення бібліотеки визначаються не тільки кількістю і різноманітністю її фонду, але й комфортністю послуг, які вона може надати. Впроваджуючи сучасні інформаційні технології, бібліотека, як важливий підрозділ стає освітньо-інформаційним центром інформаційної інфраструктури, осередком самоосвіти та суспільного життя студентів та викладачів ЗВО.

Інноваційна діяльність – один із пріоритетних напрямків роботи бібліотеки, метою якого є пошук, оцінка, розробка та впровадження бібліотечних нововведень. Інноваційна діяльність бібліотеки спрямована на систематичне стимулювання розвитку бібліотеки шляхом змістовного структурно-організаційного оновлення, технічної і технологічної модернізації всіх процесів, а також позитивних змін у свідомості бібліотекарів.

Проблема сутності та різноманітності аспектів інноваційної діяльності бібліотек вишу знайшла віддзеркалення в низці публікацій науковців і практичних

працівників. За оцінкою Л. Туровської, істотний внесок в осмислення новітніх підходів до роботи бібліотек на сучасному етапі зробили українські бібліотекознавці: М.С. Слободяник, Л.Й. Костенко, В.Н. Горовий, А.С. Чачко та ін. [5, с.8].

У науковій літературі інновації в освітній практиці розглядаються як процес творення, запровадження та поширення нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану [2, с.338-340]. Що ж до інновацій у бібліотечній справі, це внутрішньо структурована, цілісна система нових знань технологій і методів, що охоплюють різні етапи та аспекти бібліотечно-інноваційного процесу, логічно пов'язаних загальною концептуальною схемою. Інноваційна діяльність важлива для будь якої бібліотеки незалежно від її профілю, масштабу і статусу, але особливо актуальна вона для бібліотек вищих, передусім університетів.

Автоматизація бібліотечно-інформаційних процесів, інформаційні технології в обслуговуванні читачів, створення електронних каталогів, Інтернет та Інтернет-технології, формування бібліотечно-інформаційних систем і мереж, взаємодія бібліотек в електронному інформаційному просторі, доставка документів, он-лайнкові ресурси – це далеко не повний перелік інновацій, в яких функціонують сучасні бібліотеки [5, с.9]. Упровадження комп'ютерних технологій у роботу бібліотек є вже не модою, а нагальною вимогою до підвищення продуктивності та якості бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів. Активне впровадження сучасних технологій сприяє створенню нової інформаційної інфраструктури, в якій бібліотеці відведено роль посередника між інформаційними ресурсами та користувачами. Наскільки її інформаційний простір відповідає запитам користувачів, настільки успішною є навчальна та науково-дослідна робота закладу. Надійність процесу обслуговування в бібліотеці ВНЗ визначається не кількістю послуг, що надаються, а тим, наскільки повно і якісно вони задовольняють інформаційні потреби.

Для повноцінного функціонування бібліотеки необхідними є чотири елементи: фонд, користувач, бібліотекар та матеріально-технічна база, до складу якої входить приміщення бібліотеки, бібліотечні меблі, виробнича техніка та ін. Саме сучасна матеріально-технічна база бібліотеки відіграє важливу роль для збереження фонду, оперативності обслуговування користувачів, створення належних умов для роботи з інформаційними ресурсами, привабливості і нового сприйняття бібліотеки користувачем [1, с.29-32].

Читальний зал педагогічного факультету – структурний підрозділ наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка створений у листопаді 1987 року і розміщений в корпусі педагогічного факультету. З невеличкої книгозбірні сьогодні він перетворився на один з кращих підрозділів бібліотеки університету.

Бібліотечний ресурс читального залу педагогічного факультету складає 27679 примірників літератури періодики з різних галузей знань та. За роки існування підрозділу створені алфавітний та систематичний каталоги, тематична картотека журнальних статей, картотека наукових праць викладачів педагогічного факультету, красназвач картотека «Знані освітяни Хмельниччини».

Головним завданням підрозділу є обслуговування користувачів і допомога в організації навчально-виховного процесу. Користувачами бібліотеки є студенти, викладачі, магістранти, аспіранти, працівники університету та вчителі і вихователі дошкільних закладів міста. У читальному залі відвідувачі мають

можливість користуватися періодичними виданнями, довідковою літературою, літературою підвищеного попиту. Фонд читального залу укомплектований науковими працями професорсько-викладацького складу факультету. Ці праці користуються великою популярністю серед студентів. Колектив книгозбірні працює у тісній співпраці з деканатом та кафедрами педагогічного факультету.

Важливим напрямком роботи є посилення інформаційного ресурсу читального залу педагогічного факультету. Він реалізується, насамперед, шляхом закупівлі книг університетом. Навчальна та наукова література комплектується за письмовими замовленнями кафедр педагогічного факультету, які намагаються своєчасно інформувати бібліотеку про введення нових дисциплін та надавати рекомендації щодо придбання літератури. Багато літератури дає акція «Подаруй бібліотечі книгу». Серед меценатів нашого підрозділу – декан педагогічного факультету, професор В.М. Лабунець. Його приклад наслідують викладачі факультету – Н.В. Бахмат, О.С. Гнатенко, М.С. Гордійчук, Т.Й. Бабюк, Н.В. Гудима, К.І. Демчик та ін.

Культурно-просвітницька діяльність бібліотеки педагогічного факультету є складовою виховної роботи ЗВО. Працівниками читального залу педагогічного факультету впроваджено різні форми просвітницької роботи – книжкові виставки, бібліографічні огляди, презентації інформаційні години, бесіди, літературні та музичні вечори, зустрічі з відомими людьми тощо. Масові заходи проводяться в співпраці з кафедрами факультету та взаємодії з підрозділами бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Традиційні книжкові виставки оформляються сьогодні в книгозбірні з використанням різних атрибутів. Вони привертають до себе увагу змістом та естетичним оформленням, різноманітністю тематики, а саме: «О рідне слово, хто без тебе я...», «Казкова країна добра і краси», «Дитяча книжка – духовна цінність нації», «До знань шукаємо дорогу», «Моя країна – Україна», «Безсмертний Кобзар» тощо. Постійно діють і поповнюються новою літературою книжкові виставки «Нові надходження літератури» та «Науковий доробок викладачів педагогічного факультету».

Захопити людину читанням – завдання непросте. Масова робота – один із шляхів досягнення цієї мети бібліотекою. Останнім часом форми масової роботи в бібліотеках зазнали значних інновацій. Крім традиційних методів, з'являються нові, завдяки яким у читачів формується сприймання бібліотеки, як життєво необхідної для навчання, дозволяти і розвитку. Завдяки актуальному змісту, творчому підходу та нетрадиційним назвам книгозбірні здатні привертати до себе увагу користувачів.

Тому, запорукою успіху читального залу педагогічного факультету є постійний пошук нових, ефективних форм і методів рекомендації книги. Масові заходи спрямовані на глибоке і різностороннє розкриття тієї чи іншої теми для певної категорії користувачів, об'єднаних спільними читацькими інтересами, віковими, психологічними особливостями тощо.

Так з нагоди Міжнародного дня рідної мови працівники книгозбірні радо вітали гостей в літературній кав'ярні «Яке прекрасне рідне слово! Воно не світ, а всі світи...». Всі присутні мали можливість не лише зігрітися запашною кавою, а й відпочити душею. Літературну кав'ярню супроводжували пісенні композиції про рідну мову, Україну та українські символи. Традиційно також була представлена тематична виставка «О рідне слово, хто без тебе я?...» Студенти ознайомилися із навчальними посібниками з історії української літературної мови, культури мовлення, методики викладання в ДНЗ та початковій школі, словниками-довідниками, які знаходяться у фонді читального залу педагогічного факультету.

28 лютого 2018 року на педагогічному факультеті Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка відбулася презентація моногра-

фії доктора педагогічних наук, доцента, професора кафедри теорії та методик початкової освіти, голови науково-методичної ради педагогічного факультету, заступника декана з наукової роботи та інформатизації освітнього процесу Бахмат Наталії Валеріївни «Педагогічна підготовка вчителів початкової школи: інноваційні підходи в умовах хмаро орієнтованого середовища», яку організували працівники читального залу педагогічного факультету. Науковці університету, викладачі, співробітники та студенти педагогічного факультету мали можливість також переглянути віртуальну виставку «Наукові здобутки Бахмат Наталії Валеріївни», яка була підготовлена бібліотекарями книгозбірні та розміщена на сайті бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Таке поєднання традиційних форм роботи з інноваційними дало очікуваний результат, тому що захід пройшов у творчій, діловій і науковій атмосфері.

5 червня 2018 року у читальному залі педагогічного факультету відбулася презентація монографії кандидата педагогічних наук, старшого викладача кафедри теорії та методик дошкільної освіти, активного учасника акції «Подаруй бібліотеці книгу» Демчик Катерини Іванівни «Художнє виховання старших дошкільників засобами живопису: формування ціннісного ставлення». До цього заходу бібліотекарі читального залу крім персональної виставки підготували дві віртуальні виставки «Науковий доробок Демчик Катерини Іванівни» та «Книги в дарунок бібліотеці Демчик Катериною Іванівною у 2018 році».

Читальний зал педагогічного факультету йде шляхом якісних змін в системі інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів, впровадження нових технологій. Головна мета змін – відповідати вимогам і запитам користувачів, сучасному рівню освіти. Сьогодні задовольнити зростаючі запити студентів та науковців можливо лише на базі нових інформаційних технологій, тому бібліотечний підрозділ активно веде роботу з їх впровадження [4, с.219-220].

Інноваційна діяльність книгозбірні ґрунтується на більш як 30-річному досвіді функціонування. Інноваційні зміни стали можливими завдяки придбанню університетом 2006 року АБІС (автоматизованої бібліотечної інформаційної системи), яка забезпечує опрацювання, аналітико-синтетичну обробку та представлення користувачам документального фонду бібліотеки (як традиційного паперового, так і електронного), обслуговує бібліотечні фонди на всіх етапах: від придбання до замовлення. Перевагу віддали програмі «УФД/Бібліотека», яка: по-перше, відповідає міжнародним стандартам та вважається однією з кращих; по-друге – поширена в системі бібліотек вищої школи України, а відтак полегшує інтеграцію в їх інформаційний простір; по-третє – підтримує паперові технології: друк каталожних карток, книжкових формулярів і списків, обслуговування користувачів в автоматизованому режимі за допомогою комп'ютера, сканера, штрих-кодування читацьких квитків, книг і закріплення конкретного документа в електронному формулярі читача [3, с.278-279].

Останнім часом у колективі підрозділу сформоване переконання в тому, що інновації в бібліотечній діяльності є цілком закономірним явищем і що саме їх застосування здатне впливати на загальний рівень професійної діяльності та розширювати інформаційне поле бібліотечного середовища. Впровадження в практичну діяльність поруч з традиційними інноваційних форм роботи – запорука успіху, запорука більшого залучення до бібліотеки нових користувачів. Ефективність роботи бібліотеки, її роль у житті університету залежить від авторитету бібліотекарів, їхнього вміння налагодити співпрацю зі студентами, викладачами, науковцями. Співпрацю вузівської науки і бібліотеки підси-

люють Дні інформації та Дні кафедр. Працівники бібліотеки допомагають підбирати літературу для проведення практичних занять, написання курсових, дипломних та магістерських робіт. Ми прагнемо, щоб бібліотека була доступною, комфортною і демократичною, бібліотекою нового типу.

Книгозбірня має великий досвід у галузі традиційного пошуку, але й набуває досвіду отримання необхідних даних із зовнішніх джерел. Візитною картою підрозділу є електронний каталог, створений на базі бібліотечної програми «УФД. Бібліотека», що дало можливість автоматизувати основні виробничі процеси. База даних «Читач» включає необхідні відомості про користувачів. На всіх пунктах видачі книг читачі обслуговуються за єдиним читацьким квитком, форма якого встановлена керівництвом бібліотеки: фото, прізвище, номер, термін дії, штрих-код. Обслуговування читачів – автоматизоване, книговидача здійснюється за допомогою електронної бібліотечної програми «УФД. Бібліотека». Впровадження комп'ютерних технологій дозволило скоротити час на пошук книг, обслуговування користувачів. Електронний каталог (ЕК) бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка являє собою систематизовану базу даних бібліографічних записів на всі види документів бібліотечного фонду (паперові, електронні), яка надана в розпорядження читачів, доступна цілодобово через Інтернет на сайті бібліотеки університету та оновлюється у реальному часі. Електронний каталог допомагає швидко знайти потрібну книгу та сформувати тематичний список літератури.

Колектив читального залу педагогічного факультету, не забуваючи минулого, зберігаючи кращі традиції крокує в ногу з часом: нарощує обсяги робіт з освоєння електронних технологій та надання користувачам електронних послуг. Упровадження інноваційних технологій, створення комфортних умов для користувачів дало змогу підняти якість та престиж читального залу педагогічного факультету в університеті. За наполегливу працю колектив читального залу педагогічного факультету неодноразово відзначався керівництвом університету Подяками та Грамотами.

Найпершим завданням бібліотек завжди було популяризація книги і читання. На жаль, сьогодні в бібліотеках України, як і в інших країнах світу, спостерігається зниження інтересу до читання. Впровадження в практичну діяльність поруч з традиційними інноваційних форм роботи – запорука успіху, запорука більшого залучення до бібліотеки нових користувачів. В основу інновацій лягає професіоналізм бібліотечних працівників. Коли інновація усвідомлена, вона стає нововведенням, загальним надбанням. Істинність інновацій полягає в її позитивному впливі на якість обслуговування, коли в кожного користувача зростає задоволення роботою бібліотеки.

Сучасне програмне й технічне забезпечення, підготовлений до змін персонал, планове впровадження інновацій та ретельно продумана організація роботи – ось передумови для успішної діяльності бібліотеки закладу вищої освіти сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Божко Н. Сучасна бібліотека як складова іміджу навчального закладу. *Бібліотечний форум України*. 2008. №4 (22). С. 29-32.
2. Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України ; голов. ред. В.Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
3. Прокопчук В.С., Філіпчук Л.Ф. Деякі аспекти інноваційної діяльності наукової бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство*. Вип 2. / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Наукова бібліотека ; редкол.: О.М. Завальнюк (голова), В.С. Прокопчук (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський, 2010. С. 272-284.

4. Сологуб Т.В. Автоматизована книговидача в читальному залі та абонементі педагогічного факультету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: досвід, перспективи. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Бібліотекознавство. Книгознавство*. Вип. 4 / редкол.: С.А. Копилов (голова), В.С. Прокопчук (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський, 2015. С. 219-224.
5. Туровська Л. Інформаційні технології в науковій бібліотеці. *Бібліотечний форум України*. 2008. №2. С. 8-11.

The article covers traditions and innovations in the work of the reading room of the Pedagogical Faculty of the Kamenets-Podilskyi Ivan Ogiyenko National University. The introduction of the latest technologies is an important direction of the library's work with regard to the information provision of the educational process and the scientific activity of the higher educational institution.

Key words: *innovative activity, library, reading room, user, informatization, computerization of the library.*

Отримано: 09.04.2018

УДК 027.7:069.271:39:378.4(447.43-21)К-ПНУ

І. І. Грінішина, м. Кам'янець-Подільський

СПІВПРАЦЯ БІБЛІОТЕКИ УНІВЕРСИТЕТУ КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА З ЛАБОРАТОРІЄЮ ЕТНОЛОГІЇ ТА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДОЗНАВСТВА

У статті висвітлено роль співпраці бібліотеки університету з лабораторією етнології та українського народознавства, форми і методи організації, традиції та звичаїв українського народу.

Ключові слова: *університет, бібліотека, лабораторія етнології та українського народознавства, співпраця.*

Творча співпраця бібліотеки університету Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка і лабораторії етнології та українського народознавства є складовою навчання і виховання студента як особистості, громадянина, людини. Це система знань про український народ, особливості його побуту й трудової діяльності, запорука розвитку основних і допоміжних галузей господарства, домашніх промислів та ремесл, знання народного одягу, харчування, народної медицини й календаря, звичаєвості, сімейної обрядовості, вірувань, народної моралі, знання свого роду й родоводу. В плані роботи бібліотеки зазначено: «Протягом року особливу увагу приділяти знаменним і пам'ятним датам класиків, традиціям та побуту, які ніколи не вмирили, а постійно жили в людських серцях».

Працівники бібліотеки і лабораторії етнології та українського народознавства в тісній співпраці систематизують і досліджують традиції матеріальної та духовної культури етносу, розробляють і втілюють сценарії народознавчих заходів. Серед зимово-новорічних свят Новий рік – є одним із найбільш таємничих, урочистих і «родинних» свят, яке обіцяє здійснення мрій кожному, хто вірить у чудеса. Неможливо визначити, який народ почав святкувати зустріч Нового року першим, оскільки це святкують усі народи нашої планети з давніх часів. Очікують дива не тільки діти, але й дорослі, навіть якщо вони